

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Ступінь вищої освіти:	магістр
Спеціальність:	101 Екологія
Рік підготовки:	2
Семестр викладання:	3
Кількість кредитів ЄКТС:	6
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	іспит

Автори курсу та лектори:

к.геол.н., доц., Лисиця Вікторія Євгенівна, к.геол.н., доц., Мохонько Вікторія Іванівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри хімічної інженерії та екології

посада

velisica2016@gmail.com

vmokhonko@ukr.net

електронна адреса

+38-050-97-568-90

телефон

Skype: velisica2016

месенджер

415ЛК

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Усвідомлення людством наприкінці 20 ст. необхідності вирішення глобальних екологічних проблем на міжнародному рівні призвело до формування концепції подальшого сталого розвитку суспільства у документах Всесвітньої конференції ООН у Ріо-де-Жанейро у 1992 році.

Метою вивчення дисципліни «Стратегія сталого розвитку» є формування нового підходу до оцінки та розробки стратегій соціально-економіко-екологічного розвитку суспільства на сучасному етапі. Мета дисципліни передбачає міждисциплінарний і системний підхід до вивчення основних проблем взаємодії людини і навколишнього середовища з точки зору принципів і стратегій сталого розвитку.

Результати навчання:

Знати:

- основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі стратегії сталого розвитку, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, екологічної безпеки, охорони довкілля та збалансованого природокористування;
- основи екологічно збалансованого управління соціально-економічним розвитком;
- основні міжнародні документи у сфері сталого розвитку;

Уміти:

- демонструвати навички оцінювання непередбачуваних соціально-еколого-економічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення;
- формувати ефективні комунікаційні стратегії сталого розвитку
- оцінювати загальні характеристики індикаторів сталого розвитку суспільства;
- вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.

Передумови до початку вивчення:

Базові знання з природничо-наукової та професійної підготовки, достатні для сприйняття категоріального апарату дисципліни, розуміння основних засад та тенденцій впровадження ідей сталого розвитку.

Мета курсу (набуті компетентності)

Внаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

1. Здатність застосовувати знання зі сталого розвитку соціально-економічних систем для обґрунтування рішень, пов'язаних з розвитком даних систем та при розробці стратегій соціально-економіко-екологічного розвитку регіонів.
2. Здатність розробляти стратегії сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць з врахуванням виробничої діяльності.
3. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.
4. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Фундаментальні основи сталого розвитку систем	2/0/2	Поняття про систему і її розвиток. Самоорганізація системи. Енергетичний потенціал і інформаційна впорядкованість. Поняття стійкого розвитку. Цілі і завдання сталого розвитку. Проблеми забезпечення сталого розвитку. Підходи до управління сталим розвитком. Зв'язок з іншими науковими дисциплінами.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Економічні основи управління сталим розвитком	2/0/2	Економічна інтерпретація сталого розвитку. Економічні підходи до управління сталим розвитком. Природоємність економічних систем і проблеми сталого розвитку. Екологічний слід як міра експлуатації природи людиною.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
3.	. Показники сталого розвитку як основа управління соціально-економічними системами.	2/0/2	Поняття про індикатори стійкості систем. Моделі формування індикаторів стійкості. Оцінка індексів екологічного сліду. Індекс людського розвитку. Індекс щасливої планети. Практичні питання оцінки агрегованих показників сталого розвитку. Формування нормативів і норм впливу. Стандарти, що забезпечують екологічно безпечні умови життєдіяльності людини. Розрахунок узагальнюючого індексу сталого розвитку.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
4.	Екосистемне підґрунтя сталого розвитку	2/0/2	Екосистемний метаболізм та гомеостаз екосистем. Біорізноманіття та його роль у забезпеченні сталого розвитку. Екосистемне регулювання і механізми зворотного зв'язку. Людина як екологічний фактор екосистемного регулювання. Шляхи запобігання деградації видового різноманіття. Ідея екомережі в контексті сталого розвитку. Екосистемний, еколого-економічний, нормативно-правовий та соціальні аспекти.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
5.	Обмеження як фактор сталого розвитку	2/0/2	Вплив обмежень на процеси сталого розвитку. Екологічні межі як фактор соціально-економічного розвитку. Закономірності: екосистемного регулювання і взаємодії суспільства і природи; функціонування організму та взаємодії між організмом і середовищем; утворення, функціонування і динаміки екосистем; взаємодії суспільства і природи. Екзогенні та ендогенні фактори соціально-економічного розвитку.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
6.	Природний капітал та еколого-економічна безпека країни в контексті сталого розвитку	2/0/2	Природні чинники як складові економічної системи. Екологічний вимір економічної системи. Особливості обліку природних факторів в товарно-грошових відносинах. Природний капітал в	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			структурі національних економічних активів. Поняття екосистемних функцій і екосистемних послуг. Інноваційний вектор еколого-економічної безпеки. Норми використання та ефективний розподіл ресурсів. Використання вартісних показників для оцінки екологічних проектів.	
7.	Економіка використання невідновних та відновлюваних природних ресурсів	2/0/2	Використання невідновних ресурсів на основі моделі Грея. Модель (правило) Хотелінга. Правило Ела Серафі: "витрати використання" (упущена вигода) (the user cost) невідновних ресурсів. Основна біоекономічна модель. Динаміка відновлюваних ресурсів. Регулювання зовнішніх (екстернальних) витрат від видобутку відновлюваних природних ресурсів. Показники екологічної ефективності господарської діяльності економічних систем. Передпроектний облік зв'язків між соціально-економічною діяльністю та екологічними наслідками. Поняття екосистемного підходу.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
8.	Підвищення коефективності, як магістральний напрям сталого розвитку	2/0/2	Поняття продуктивності. Індекс екологічної продуктивності (Environmental productivity index). Зв'язок екологічної політики та продуктивності (Environmental policy and productivity). Оптимізація сільськогосподарського виробництва з урахуванням факторів ризику. Поняття коефективності. Мотивація і стимулювання підвищення коефективності в контексті завдань сталого розвитку. Методичні підходи до оцінки коефективності.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
9.	Трансформаційний вектор стійкого розвитку економічної системи	2/0/2	Стратегія і тактика впливу на об'єкти і суб'єкти екологізації. Еколого-економічне обґрунтування господарських рішень. Оцінка меж втручання в природу. Підходи до обліку екологічних чинників при еколого-економічному обґрунтуванні проектів. Підходи до оцінки еколого-економічної ефективності господарських рішень. Економічні інструменти збереження і відновлення природи і ландшафтів. Передумови застосування економічних інструментів в природокористуванні. Прямі та непрямі інструменти охорони природи і захисту ландшафтів.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
10.	Технологічні інновації як основа виробничих трансформацій	2/0/2	Інформація як ключовий ресурс інновацій. Використання альтернатив транспортному паливу в контексті сталого розвитку. Поняття інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Концепція управління інноваційним розвитком підприємств. Методологія вибору напрямків	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			інноваційного розвитку підприємства. Мотивація споживачів в досягненні сталого розвитку. Сутність ресурсозберігаючої діяльності, види і принципи її здійснення. Реалізація ресурсозберігаючого потенціалу в розвинених країнах.	
11.	Соціальний вимір сталого розвитку	2/0/2	Індикатори здоров'я людини. Загальні закономірності впливу екологічних факторів на живі організми. Економічні аспекти якості здоров'я. Політика в галузі охорони довкілля і здоров'я. Моделювання розвитку суспільства на основі соціоєкополіса. Оцінка соціально-економічного розвитку. Просторовість розвитку: еволюція, взаємозв'язок. Механізм сталого розвитку: структура, напрямки вдосконалення. Екологічна оцінка (СЕО).	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
12.	Соціальні чинники забезпечення еколого-орієнтованого розвитку економіки	2/0/2	Екологічна компонента в системі господарського управління. Еколого-орієнтований тип господарювання як основа формування сталого розвитку. Соціальний і людський капітали як ключові чинники реалізації стратегії сталого розвитку. Соціально-економічний вимір екологічних конфліктів в досягненні сталого розвитку. Ресурсні конфлікти в системі сталого розвитку. Екологічна етика як основоположна складова сталого розвитку. Свобода волі і відповідальність як невід'ємні складові сталого розвитку.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
13.	Теоретичні основи використання маркетингових методів в рамках відтворення соціально-екологічного світогляду	2/0/2	Використання маркетингових методів для реалізації цілей сталого розвитку. Інструменти некомерційних маркетингових комунікацій як важелі впливу на соціум. Перспективи використання некомерційної реклами для відтворення соціального та екологічного світогляду. Якість життя як фактор сталого розвитку території. Інформаційні технології (ІТ) та проблеми екологічної, соціальної, економічної стійкості суспільства. Інформаційні технології та проблеми культурного сталого розвитку суспільств.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
14.	Стратегія сталого розвитку України	2/0/2	Загальні положення Стратегії сталого розвитку України. Стратегічні завдання сталого розвитку України в галузі екології. Етапи реалізації Стратегії. Стратегічні завдання сталого розвитку України у сфері екологічно збалансованого розвитку економіки. Управління екологічним ризиком для забезпечення сталого розвитку. Комунікація екологічного ризику при сталому розвитку регіонів.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Боголюбов В.М. Стратегія сталого розвитку. Підручник / В.М. Боголюбов, М.О. Клименко, Л.Г. Мельник. – Херсон: Олді-плюс, 2012 – 446 с. 2. Клименко М.О. Стратегія сталого розвитку: навч. посіб. / М.О. Клименко, П.В. Клименко. – Рівне: НУВГ, 2010. – 267 с.
2. Вальвач Ф.В. Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна: Навч. посібник / Ф.В. Вальвач, М.І. Дробноход, В.Г. Дюканов та ін. За ред. М.І. Дробнохода. – К.: МАУП, 2002.
3. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г. Мельника. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 654 с.
4. Основи стійкого розвитку: Практикум: Навчальний посібник / за ред. Л.Г. Мельника та О.І. Карінцевої. – Суми: ВДТ “Університетська книга”, 2005. – 352 с.
5. Дейлі Герман. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку/переклад з англійської: Інститут сталого розвитку. — К.: Інтелсфера, 2002. — 312 с.
6. Мельник Л. Г. Соціально-економічний потенціал устійчивого розвитку: Учебник / Л. Г. Мельник, Л. Хенс. – Суми: ИТД "Университетская книга", 2008. – 1120 с.
7. Мельник Л. Г. Соціально-економічний потенціал устійчивого розвитку: Практикум / Л. Г. Мельник, Л. Хенс. – Суми: ИТД "Университетская книга", 2007. – 335 с.
8. Кононенко О. Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О. Ю. Кононенко. – К.: ДП "Прінт сервіс", 2016. – 109 с.
9. Прилипко В. А. Стратегія сталого розвитку природи та суспільства: навчально-методичний посібник / В. А. Прилипко, В. М. Боголюбов, Л. Е. Піскунова. – К.: Видавничий центр НАУ, 2008. – 118 с.
10. Устойчивое развитие: теория, методология, практика. Учебник / Под. ред. Л.Г. Мельника. – Сумы: Университетская книга, 2009. – 1216 с.
11. Мельник Л. Г. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник для післядипломної освіти / Л. Г. Мельник. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2006. – 383 с.
12. Коржнев М.М. Природно-ресурсні основи сталого розвитку. – Київ: Вид. КНУ. - 2001. – 270 с. 4
13. Садовенко А.П. Сталий розвиток суспільства: навч. посібник / А.П. Садовенко, Л.Ц. Масловська, В.І. Серета, Т.В. Тимочко. – К.: 2011, – 392 с.
14. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року ПРОЕКТ-2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf.
15. Український національний посібник з використання процедури стратегічної екологічної оцінки в рамках національної системи прогнозування, планування та екологічної оцінки. Під ред. О.Борисова, А.Юркевічюте, Г.Мартонова. Харків, 2007, Видавництво Академії Наук України (укр.)
16. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
17. Указ Президента України № 722 / 2019. Про цілі сталого розвитку України до 2030 року від 30.09.2019 року.

Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Стратегія сталого розвитку» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 101 «Екологія» (Електронне видання)/ Уклад. В.Є. Лисиця □ Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2021. – 52 с.
2. Методичною основою викладання дисципліни є нормативно-правова база (документи) із сталого розвитку (концепція, стратегія, принципи, підходи, індикатори, цілі), науково-навчальна і науково-методична література, навчальні програми, статистичні дані. Матеріали для дистанційного навчання.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Тести	25
Індивідуальні завдання	25
Іспит	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не залишають аудиторію без дозволу викладача;

- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.